

Mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen sekä katkaisu- ja vieroitushoidon hankintamenettelyn käynnistäminen

Terveiden ja toimintakyvyn edistämisen lautakunta 24.03.2026 § 22

Valmistelija palvelupäällikkö Tanja Kannonmaa, puh. 040 330 6619, tanja.kannonmaa(at)omahame.fi, palvelupäällikkö Tuulikki Forssén, puh. 040 765 0715, tuulikki.forssen(at)omahame.fi, hankinta- ja laadunhallintajohtaja Jouni Sakomaa, puh. 040 330 4202, jouni.sakomaa(at)omahame.fi, asiantuntija Taina Kärki, puh. 040 530 3121, taina.karki(at)omahame.fi

Selostus Kanta-Hämeen hyvinvointialueella tulee käynnistettäväksi kaksi ostopalveluhankinnan kilpailutusta, jotka järjestetään erillisinä kilpailutuksina:

1. Mielenterveystyön sekä päihde ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumispalvelut

2. Riippuvuuspalvelujen kuntouttava laitoshoido sekä katkaisu- ja vieroitushoido

Palveluiden luonteen ja keston vuoksi hankinta on tarkoitus toteuttaa kahdella eri hankintamallilla.

1) Asumispalveluiden hankintaan sovelletaan vaikuttavuusperusteisuutta, ja pyritään kehittämään laajempaa ja pitkäkestoisempaa vaikuttavuusmallia pitkällä aikavälillä. Hankinnalla voidaan yhtenäistää eri toimialojen mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön asumispalveluja tarvitsevien asiakkaiden ostopalvelujen hankintaa koskevat sopimukset. Useat toimialat käyttävät samoja yksiköitä, joten yhtenäiset sopimukset ja hinnat ovat strategisesti välttämättömiä.

2) Riippuvuuspalvelujen hankinnassa asiakasvaikuttavuutta seurataan hoidon aikana ja hoidon jälkeen tehtävillä asiakaskyselyillä.

Nykyinen mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen puitesopimus on päättymässä 31.10.2026. Riippuvuuspalvelujen kuntouttavan laitoshoidon sekä katkaisu- ja vieroitushoidon puitesopimus on päättymässä 31.12.2026. Palvelujen jatkuvuuden turvaamiseksi hankintamenettely tulee käynnistää vuonna 2026. Hyvinvointialueella ei ole omaa päihde ja riippuvuustyön kuntouttavaa laitoshoidoa, eikä mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön asumispalveluissa oma tuotanto kata palvelutarvetta. Katkaisu- ja vieroitushoidoa tuotetaan osin omana toimintana, mutta kapasiteetti ei riitä kattamaan asiakasmääriä. Palvelujen kilpailuttaminen on ensisijaista suoraan hankintoihin nähden. Hyvinvointialueella on käynnistetty tuotantotapa-analyysin valmistelu, mutta analyysi ei ole vielä valmis. Hankinta valmistellaan ja toteutetaan perustuen käytettävissä olevaan palvelutarve- ja markkinatietoon. Hyvinvointialueen oma palvelutuotanto ei riitä vastaamaan asiakkaiden palvelutarpeisiin. Tämän vuoksi palvelutuotantoa on välttämättömästi täydentää yksityisellä palveluntuotannolla.

Mielenterveys ja päihde- ja riippuvuustilanteen heikentyminen ja asiakkaiden moninaiset palvelutarpeet edellyttävät eri tavoin profiloituneita yksiköitä ja toimivaa palveluvalikkoa. Hankittavat palvelut kohdistuvat yli 18-vuotiaille hyvinvointialueen asiakkaille.

Vaikuttavuusperustaisen hankinnan valmistelu etenee vaiheittain vuosien 2026–2028 aikana. Hankintamenettelyn käynnistyminen edellyttää lautakunnan ja aluehallituksen hyväksyntää.

- Ensimmäisen vaiheen hankintamenettelyn valmistelu (nyt päätettävä hankinta): vaikuttavuustavoitteiden määrittely, markkinavuoropuhelu tarjouspyynnöt ja hankintapäätökset toteutetaan ajalla 4/2026–12/2026. Ensimmäisessä vaiheessa palveluntuottajilta edellytetään vaikuttavuustiedon tuottamista. Käynnissä on myös toisen vaiheen suunnittelu yhteistyössä Linnan Kehitys Oy:n kanssa Sitran tuella.
- Toisen vaiheen valmistelu ja toteutus (päätetään myöhemmin erikseen). Vaikuttavuuden kokonaisvaltaisempi malli. Valmistellaan yhteistyössä Linnan Kehitys Oy:n, Hämeenlinnan kaupungin ja TyöHämeen kanssa Sitran tuella ajalla 1/2027–12/2028.
- Ensimmäiset uudet sopimukset mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumispalveluissa on tarkoitus ottaa käyttöön 1.11.2026, kun nykyinen mielenterveyskuntoutujien asumispalvelujen maakunnallinen puitesopimus päättyy. Huomioidaan, että päihdekuntoutujien asumispalvelut, tuettu asuminen ja päihde-dementia-asumisen sopimus päättyy 31.12.2027 ja Päihdekuntoutujien asumispalvelut, Sotkankoti 31.3.2028.
- Riippuvuuspalvelujen kuntouttava laitoshoido sekä katkaisu- ja vieroitushoido sopimuskauden on tarkoitus alkaa 1.1.2027 nykyisen sopimuksen päättyessä.

Hankinnan keskeiset periaatteet, toteuttamistapa ja kustannukset

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosäännön 10 §:n mukaan aluehallitus päättää kaikista tavara- ja palveluhankinnoista, ellei toimivaltaa ole hallintosäännössä osoitettu muulle toimielimelle tai viranhaltijalle sekä hyväksyy kalenterivuodelle hankintasuunnitelman.

Aluehallitus on 15.12.2025 § 453 hyväksynyt hankintasuunnitelman vuodelle 2026 tiedossa olleiden hankintojen osalta. Mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen sekä päihdehuollon laituskuntoutus on kirjattu hankintasuunnitelmaan vuodelle 2026.

Hankinta on julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, hankintalaki) luvun 12 mukainen liitteen E sosiaali- ja terveyspalveluja koskeva hankinta. Sote- ja muissa erityisissä palveluhankinnoissa hankintayksiköllä on laaja harkintavalta sen suhteen, minkälaista menettelyä se haluaa käyttää hankinnan kilpailuttamisessa. Hankintayksikkö voi käyttää myös sellaista menettelyä, jonka se on itse määritellyt. Hankintamenettelynä on suunniteltu käytettävän avointa menettelyä. Menettely voi mahdollisesti sisältää neuvotteluja.

Mikäli aluehallitus hyväksyy hankintamenettelyn käynnistämisen, alkaa kilpailutuksen toteuttaminen. Suunnitelman mukaan tarjouspyynnöt julkaistaan huhti-toukokuussa 2026.

Mielenterveys- ja päihde- ja riippuvuustyön asumispalvelujen kustannukset ovat noin 12 900 000 euroa vuodessa. Päihde ja riippuvuustyön laitoshoidon palveluostoihin on varauduttu noin 500 000 eurolla vuodessa, josta katkaisu ja vieroitushoidon osuus on noin 50 000 euroa.

Nykyiset sopimukset ovat voimassa seuraavasti:

- Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluiden maakunnallinen puitesopimus voimassa 31.10.2026 saakka.
- Päihdehuollon laituskuntoutus voimassa 31.12.2026 saakka.
- Päihdepalvelujen asumispalvelut, tuettu asuminen ja päihdedementia-asuminen 31.12.2027.
- Päihdepalvelujen asumispalvelut, Sotkankoti 31.3.2028 saakka.

Hankinnan strateginen merkitys

Tavoitteena on, että vaikuttavuusperustainen hankinta on Oma Hämeen keskeinen strateginen väline, jonka avulla hyvinvointialue vahvistaa tavoitteitaan järjestää vaikuttavat, asiakaslähtöiset ja kustannustehokkaat sosiaali- ja terveyspalvelut. Hankinnan strategisena tavoitteena on siirtyä perinteisestä suoriteperusteisesta palvelutuotannosta malliin, jossa korostuvat todelliset asiakasvaikutukset, toimintakyvyn paraneminen ja raskaampien palvelujen tarpeen väheneminen eri palvelujen sisällölliset tarpeet huomioiden.

Hankintamalli tukee hyvinvointialueen arvoja – asiakaslähtöisyyttä, yhdenvertaisuutta, vaikuttavuutta ja rohkeutta – sekä strategista suuntaa, jossa palvelut tuotetaan näyttöön perustuen, oikea-aikaisesti ja asiakkaan palvelutarpeesta lähtien. Vaikuttavuusperustainen hankinta ohjaa resursseja tarkoituksenmukaiseen käyttöön ja edistää palvelujen jatkuvaa kehittämistä sekä monialaisen yhteistyön vahvistumista.

Oma Hämeessä vaikuttavuusperustainen hankinta toimisi myös palvelurakennetta uudistavana välineenä: se kannustaisi palveluntuottajia kehittämään uusia, matalamman kynnyksen ja ennaltaehkäiseviä ratkaisuja sekä tukemaan siirtymää kevyempiin ja varhaisempiin palveluihin, mikä tehostaisi palvelukokonaisuuksia ja hillitsisi kustannuskehitystä.

Strategisesti vaikuttavuusperustainen hankinta vahvistaa hyvinvointialueen asemaa vaikuttavimpana palvelujen järjestäjänä, edistäisi kumppanuuksia ja markkinavuoropuhelua sekä loisi pohjan pitkäjänteiselle, tietoon perustuvalla palvelujen ohjauksella ja päätöksenteolla.

Kilpailutuksessa määritellään hankinnan keskeiset periaatteet, alustavat vertailuperusteet, toteuttamistapa, aikataulu sekä arvioidaan vaikutukset talouteen, toimintaan ja palvelurakenteeseen. Hankinnan tavoitteena on palvelujen vaikuttavuuden, kustannusvaikuttavuuden ja asiakaslähtöisyyden varmistaminen.

Asiakaslähtöisyys ja palvelun tarvelähtöisyys

Sosiaalihuollon asumis- ja kuntoutuspalvelujen sekä katkaisu- ja vieroitushoidon hankinnat eivät ole vain taloudellisia päätöksiä, vaan

eettisiä ja oikeudellisia ratkaisuja, joissa yhdistyvät asiakkaan etu, palvelun laatu, perusoikeudet, vastuullinen julkisten varojen käyttö.

Hankinnan lähtökohtana on asiakkaan yksilöllinen palveluntarve. Asumis- ja kuntoutuspalvelut sekä katkaisu- ja vieroitushoito ovat osa mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön asiakkaan palvelukokonaisuutta, joka usein koostuu lisäksi muista sosiaalihuollon tukipalveluista ja terveyspalveluista. Hankittavaksi suunnitellut palvelut tukevat asiakkaan itsenäistä selviytymistä ja osallisuutta sekä turvallisuutta ja elämänlaatua.

Palvelun laatu ja vaikuttavuus etusijalla

Hankinnassa kiinnitettävä huomiota palvelujen laatuun, kuten henkilöstön osaamiseen, määrään ja pysyvyyteen, asiakasturvallisuuteen, asiakkaiden toimintakykyä tukevaan arkeen ja itsemääräämisoikeuden toteutumiseen. Hankinnassa vaikuttavuus tarkoittaa, että palvelu tuottaa asiakkaalle todellista hyötyä, eikä vain täytä muodollisia vaatimuksia.

Ihmis- ja perusoikeuksien turvaaminen

Hankinnassa huomioidaan asumis- ja kuntoutuspalveluja käyttävien asiakkaiden keskeiset ihmisarvoon, yksityisyyteen, itsemääräämisoikeuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyvät perusoikeudet.

Joustavuus ja yksilöllisyys

Asumis- ja kuntoutuspalveluja sekä katkaisu- ja vieroitushoitoa käyttää yli 18-vuotiaat palvelujen tarpeessa olevat henkilöt. Hankinnassa huomioidaan, että asiakkaiden tarpeet voivat muuttua ajan myötä. Hankintaa toteutettaessa huomioidaan, että se mahdollistaa asiakkaalle palvelun tason muuttamisen, lisäpalvelut ilman raskaita uusia kilpailutuksia ja yksilöllisten ratkaisujen toteuttamisen.

Markkinoiden ja palveluntuottajien yhdenvertainen kohtelu

Markkinakartoitus ja vuoropuhelu järjestetään siten, että mukaan kutsutaan riittävä määrä toimijoita, jolloin vuoropuhelu ei johtaisi kilpailun vääristymiseen tai syrjintään. Kaikkia palveluntuottajia informoidaan tasapuolisesti. Esteellisyyttä koskevat määräykset turvaavat yhdenvertaisen kohtelun. Hankinnan periaatteita ovat tasapuolinen, syrjimätön ja avoin kohtelu.

Jatkuvuus ja turvallinen palvelussuhde

Asiakkaiden palvelujen jatkuvuus on keskeinen osa vaikuttavuusperusteista hankintaa. Palveluntuottajilta edellytettäisiin sopimuskauden aikana suunnitelmallista varautumista ja toiminnan jatkuvuuden turvaamista myös häiriötilanteissa, koska kyse on hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevista kriittisistä palveluista. Palvelun keskeyttämättömyys varmistetaan sopimusvaihdoksissa.

Liitteenä mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen sekä katkaisu- ja vieroitushoidon hankinta -esitys.

Toimivallan peruste

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 12.5 § kohta 11

Terveydenhuollon toimialajohtajan päättösesitys

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen lautakunta esittää aluehallitukselle, että aluehallitus

1. hyväksyy mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen sekä päihde- ja riippuvuuspalvelujen kuntouttavan laitoshoidon ja katkaisu- ja vieroitushoidon hankintamenettelyn käynnistämisen.
2. oikeuttaa terveydenhuollon toimialan toimialajohtajan tekemään hankintapäätöksen.
3. oikeuttaa terveydenhuollon toimialan toimialajohtajan tarvittaessa irtisanomaan irtisanomisehtojen mukaisesti nykyiset sopimukset.
4. oikeuttaa terveydenhuollon toimialan toimialajohtajan allekirjoittamaan tämän kilpailutuksen hankintasopimukset.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen lautakunta päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta kokouksessa.

Päätös

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen lautakunta hyväksyi päättösesityksen.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastettiin kokouksessa.

Hankinta- ja laadunhallintajohtaja Jouni Sakomaa ja palvelupäällikkö Tanja Kannonmaa olivat kokouksessa asiantuntijoina läsnä esittelemässä mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen sekä katkaisu- ja vieroitushoidon hankintamenettelyn käynnistämistä, ja he poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen.

Ehab Abouessa ja Ville Viitanen poistuivat kokouksesta esteellisinä (yhteisöjäävi) tämän asian käsittelyn ajaksi.

Täytäntöönpano

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta

Aluehallitus 30.03.2026
3796/00.01.02.00/2026

Valmistelija

hallintojuristi Kari Suokas, puh. 050 464 0336, kari.suokas(at)omahame.fi

Selostus

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen lautakunnasta on tullut aluehallituksen käsiteltäväksi mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen sekä katkaisu- ja vieroitushoidon hankintamenettelyn käynnistämistä koskeva asia.

Toimivallan peruste Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 10.5 § kohta 7

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää

1. hyväksyä mielenterveystyön ja päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelujen asumis- ja kuntoutuspalvelujen sekä päihde- ja riippuvuuspalvelujen kuntouttavan laitoshoidon ja katkaisu- ja vieroitushoidon hankintamenettelyn käynnistämisen.
2. oikeuttaa terveydenhuollon toimialan toimialajohtajan tekemään hankintapäätöksen.
3. oikeuttaa terveydenhuollon toimialan toimialajohtajan tarvittaessa irtisanomaan irtisanomisehtojen mukaisesti nykyiset sopimukset.
4. oikeuttaa terveydenhuollon toimialan toimialajohtajan allekirjoittamaan tämän kilpailutuksen hankintasopimukset.

Päätös

Täytäntöönpano Päätösote / toimialajohtaja Jarmo Lappalainen, palvelupäällikkö Tanja Kannonmaa, palvelupäällikkö Tuulikki Forssén, hankinta- ja laadunhallintajohtaja Jouni Sakomaa

Muutoksenhaku Oikaisuvaatimus